

Landschap en open ruimte, natuurbeleid na de EHS

Verslag derde Zelandusdebat gehouden op maandag 25 juni 2012 in Kwadendamme

Introductie Zwaakse Weel

René Wink

Het dertigtal deelnemers wordt welkom geheten door Dick van Gelswijk. Hij bedankt Natuurmonumenten voor het beschikbaar stellen van de bezoekersruimte in het informatiepunt *Zwaalse Weel*. Hij geeft het woord aan boswachter René Wink die een presentatie geeft over de *Zwaakse Weel*. Het natuurgebied is gegroeid van 20 naar 120 hectaren en het oorspronkelijke plan uit 1996 ging uit van 200 hectaren. Natuurmonumenten is de

eindbeheerder van het gebied. Doel was om droog en nat grasland, struweel, open zoet water, moeras, enzovoorts te creëren omringd door bloemdijken. De gronden die hiervoor nodig waren zijn op vrijwillige basis verkocht. Omwonenden zijn vooraf middels inspraak en tijdens middels nieuwsbrieven betrokken bij de werken die verricht moesten worden. Met name de grondwerken hebben voor overlast gezorgd. Daarom zijn die in een zo kort mogelijke periode uitgevoerd. Na afloop hebben de omwonenden bonnen voor de autowasstraat ontvangen en zijn alle ramen in de buurt gelapt.

“Meer samenwerken met boeren uit de buurt”

Cultuurhistorische elementen zijn behouden en er zijn recreatieve voorzieningen aangelegd variërend van picknicktafels, een vissteiger, een informatiepunt tot aan ruiterspaden toe. Lopend, met de fiets en te paard is een groot deel van het gebied toegankelijk.

Het waterschap heeft de *Zwaakse Weel* uitgediept en daardoor is de waterkwaliteit zo sterk verbeterd dat er zelfs een visarend langs is geweest. Bij het beheer zijn veel

vrijwilligers, stichtingen en lokale agrariërs betrokken. Zo begraast vee van lokale boeren het land, wordt er geploegd door de stichting [Het Werkend Trekpaard Zeeland](#) en staan er [witrikken](#) in de *Zwaakse Weel*. René Wink: “In de toekomst zullen we meer met boeren uit de omgeving samenwerken. Het klepelmaaiwerk kan bijvoorbeeld aan hen uitbesteed worden.”

Witrikken

Introductie van de panelleden

Onder leiding van moderator Wouter van Zandbrink wordt aan de hand van stellingen gedebatteerd en gediscussieerd over landschap en open ruimte in Zeeland. In het panel zitten René Wink, Foort Minnaard, Piet de Putter en Bas Feijtel. De laatste drie stellen zich kort aan de aanwezigen voor.

Bas Feijtel: “Werkzaam als fruitteler en voorheen belangenbehartiger voor de Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie. Daarnaast ben ik Statenlid voor het CDA in Zeeland.”

Piet de Putter: “Wethouder op Noord-Beveland namens de VVD. Ik ben vaak in de natuur, als jager. De natuur is net als het wild dat er in leeft. Het is van niemand en dus is het van iedereen.”

Foort Minnaard: “Directeur van de stichting [Landschapsbeheer Zeeland](#). Wij hebben geen natuurterreinen in beheer. Landschapsbeheer Zeeland adviseert en ondersteunt particulieren en gemeenten bij activiteiten van grenssteenbeheer, de aanleg van voetpaden tot aan het knotten van wilgen.”

René Wink: “De natuur is er voor iedereen. Voor Natuurmonumenten betekent dat de natuur op de eerste plaats staat. De mensen mogen daar waar mogelijk in de natuur komen.”

“Natuur-natuur en cultuur-natuur één geheel”

Bas Feijtel: “De natuur is aangelegd. Mensen creëren omgevingen voor bepaalde planten en dieren. Wanneer je iets creëert kost dit ook onderhoud. De agrarische sector constateert dat er met de kosten van dit onderhoud te weinig rekening is gehouden. De natuur-natuur en de cultuur-natuur hebben raakvlakken en zouden in elkaar over kunnen lopen.”

Stellingen en discussie

Wouter van Zandbrink: “We trappen af. De eerste stelling is als volgt: Geen vitale Zeeuwse economie zonder een mooi landschap, een gezond milieu en een gevarieerde natuur.”

Piet de Putter: “Mee eens. Natuur en economie zijn opeengepakt in Nederland. In een vitale Zeeuwse economie moet een mooi landschap zijn en natuur. Over de mate waarin verschilt men van mening.”

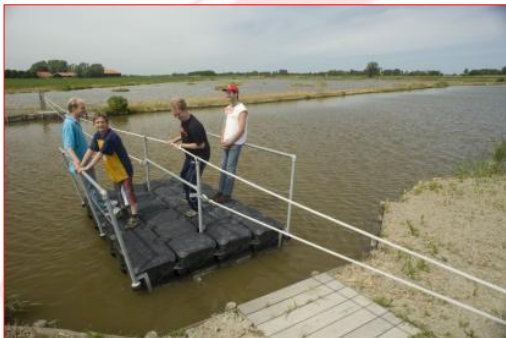
Wouter van Zandbrink: “Welke rol heeft de gemeente hier in?”

Piet de Putter: “Daar waar de provinciale inmenging ophoudt komt de gemeente in beeld. Op Noord-Beveland proberen wij natuurdoelen door agrarische bedrijven te laten uitvoeren. De hovenier van de natuur is de agrarische sector. Een investering in het landschap maakt het ook aantrekkelijk om te bezoeken.”

“Hovenier der natuur is de agrarische sector”

Anton van Haperen: “Wanneer de economie ontwikkeld moet ook de natuur worden ontwikkeld.”

René Wink: “Diversiteit in het landschap zorgt voor een beleving. Het geeft de mensen een goed gevoel.”

Domburgse Watergang

Uit de zaal wordt de vraag opgeworpen hoe begaanbaar de cultuur-natuur eigenlijk is voor mensen? Rinus van 't Westeinde vertelt dat er over zijn grond een wandelpad van 600 meter loopt. Op Walcheren zijn ook zogenaamde laarzenpaden langs natuurvriendelijke oevers van de [Domburgse Watergang](#).

Conny Miermans merkt op dat Zeeland het tweede risicogebied van Nederland is en dat natuur nodig is om het hier leefbaar te

houden. Daarop vraagt Piet Hamelink zich af hoe het staat met het geplande Sloebos. René Wink reageert door te stellen dat er aanvankelijk wat scepsis was omtrent het Sloebos, maar toch blijkt het een omgeving te zijn geworden waar de tureluur, reeën en andere dieren zich op hun plek voelen. Het Sloebos heeft een meerwaarde.

Piet Hamelink: “Noord-Beveland is in de decennia dat ik er woon al regelmatig van landschap veranderd. Van akkerbouw naar fruitteelt en weer terug naar akkerbouw en de opkomst van recreatieterreinen. Hebben we er wel grip op?”

Bas Feijtel: “Tot nu toe heeft de agrarische sector vrij kunnen werken. De boer bepaalt zelf of hij een boomgaard aanlegt of dat hij er suikerbieten op verbouwd.”

Piet de Putter: “Het landschap is gelardeerd met ecologische hoofdstructuren. Pas op met ingrepen in de natuur. De natuur laat zich niet plannen. Beesten gaan niet zitten daar waar wij zouden willen dat ze gaan zitten. Hier en daar een strookje natuur is je geweten afkopen. We moeten gaan voor robuuste natuurgebieden.”

René Wink: “Natuur moet ook in het landelijk gebied zijn gesitueerd. Robuuste natuur is beperkt in Nederland en de ecologische hoofdstructuur verbindt deze robuuste gebieden juist met elkaar. Ondanks dat er meer hectaren natuur zijn bijgekomen is

de diversiteit afgenomen. De hoeveelheid woonwijken en bedrijventerreinen is sterk toegenomen.”

Maatje van der Stel: “De natuur is ons ecologisch en economisch kapitaal. Combineer die twee functies en erken dat natuur niet alleen in geld valt uit te drukken.”

Volgens Bas Feijtel moeten er in een tijd van minder overheidsmiddelen keuzes worden gemaakt. Rinus van 't Westeinde stelt dat biodiversiteit ook in het belang van de agrarische bedrijven is: “Dat scheelt een rondgang met de gifspuit.” Hij vindt dat de natuursnippen op vrijwillige basis zouden moeten worden beheerd en de grotere stukken natuur door boeren. Piet de Putter kan zich hier in vinden. Hij ziet echter weinig heil in postzegelformaat natuurgebieden. Samenwerking levert volgens hem veel op. Op Noord-Beveland leggen vrijwilligers paden aan op grond van boeren die daar een vergoeding voor ontvangen en de inwoners en recreanten maken er gebruik van. Vanuit de zaal wordt opgemerkt dat bezuinigingen op natuur ongewenst zijn en dat er een zwaarder gewicht aan natuur zou moeten worden toegekend.

Henk Leunk: “Er zijn verschillende beheerders. Wat zijn de doelen van die beheerders? “

Natuurmonumenten heeft tot doel diversiteit te behouden en waar mogelijk te vergroten. Bas Feijtel zegt dat het beheer tot doel heeft de robuuste natuurgebieden in stand te houden. De agrarische ondernemer kan hier een grote rol bij vervullen.

Informatiepunt Zwaakse Weel

Aty Harwijne vraagt zich af wat de rol van de vrijwilligers is. In een tijd van bezuinigingen zijn die toch zeker van groot belang. Foort Minnaard: “De vrijwilligers spelen een belangrijke rol bij Landschapsbeheer Zeeland in de uitvoering. Er zijn circa 3000 vrijwilligers bij ons aangesloten. Alle bezuinigingen opvangen met de inzet van vrijwilligers is niet haalbaar.” Bas Feijtel brengt in dat werkzaamheden uitgevoerd door vrijwilligers ook geld kosten. Denk alleen al aan het materiaal dat nodig is.

“Robuuste natuur is relatief onderhoudsvrij”

René Wink: “De robuuste natuur is relatief onderhoudsvrij. Alle andere natuur vergt onderhoud omdat er anders snel verschraling van de biodiversiteit optreedt.”

Wouter van Zandbrink brengt de volgende stelling naar voren: “De A58 is de belangrijkste toegangspoort tot Zeeland, waar toeristen voor het eerst kennis maken met het Zeeuwse landschap. Voorkomen moet worden dat de ruimte langs deze rijksweg dichtslibt met bebouwing.”

Piet de Putter: “De provincie heeft er een prachtig plan voor gemaakt met de naam *Vensters op Zeeland*. Vensters zijn goed. Het mooiste zou zijn wanneer er regionale

bedrijventerreinen zouden worden aangelegd. Noord-Beveland heeft geen plek meer voor bovenregionale bedrijventerreinen. Daar is Goes voor aangewezen. De gemeenten op de Bevelanden moesten de prijzen voor bedrijfsgrond gelijkstellen. Dat was een goed plan, maar waarom leggen Gedeputeerde Staten dit ook niet op aan de andere regio's?"

Bas Feijtel merkt fijntjes op dat er in het concept Omgevingsplan 2012-2018 het woord 'venster' niet voor komt. Het wordt nu aan gemeenten overgelaten en die moeten zo wijs zijn zuinig om te gaan met het Zeeuwse landschap. Henk Soepenbergh ziet toch liever dat de provincie ordenend optreedt in bovenlokale aangelegenheden.

“Waar is Vensters op Zeeland gebleven?”

De stelling over verevening wordt door Wouter van Zandbrink voorgelegd: “Een kwalitatief hoogwaardig landschap en gevarieerde natuur vragen om investeringen van overheid en bedrijfsleven. Verevening en andere rood-voor-groen-regelingen moeten dan ook onderdeel uitmaken van het omgevingsbeleid van provincie en gemeenten.”

Aty Harwijne: “Waarom richten we bedrijventerreinen niet groener in en zetten we ze niet ruimer op?”

Rinus van 't Westeinde: “Mee eens. Bij woonwijken kijk je zo de slaapkamer binnen. Het liefst bouwen gemeenten tot in de sloot. Aan de andere kant worden aan campings allerlei eisen gesteld.”

Panel

Bas Feijtel: “Dat maakt de bedrijfsgrond duurder en dat weerhoudt ondernemers er van uit te breiden in Zeeland of om zich hier te vestigen. Er zit een spanning tussen economie en groen, tussen huidige bedrijventerreinen en gebrek aan nieuwe bedrijvigheid.”

Anton van Haperen: “Wanneer er spanningen zijn is het juist goed om heldere regels op te stellen.”

Wouter van Zandbrink wijst op de plannen bij Eindhoven voor een nieuw bedrijventerrein. Dat wordt ingericht als een park. Parkeergelegenheden onder de grond en ruimte en groen om de gebouwen heen. Dat levert een prettige werkomgeving op.

Piet de Putter: “Verevening? Stel de regel op dat alles gewoon landschappelijk ingepast dient te zijn.”

Maatje van der Stel wijst op de nieuwe hoogspanningsmasten die dwars door de Bevelanden een gordijn van kabels gaan ophangen. Vanuit de zaal wordt voorgesteld om het adagium gelijke monniken, gelijke kappen te hanteren. Daarom

ook verevening voor hoogspanningsmasten, nieuwbouwwijken en windturbines. Er volgt een suggestie om een vereveningsfonds op te richten waarmee het onderhoud van het Zeeuwse landschap en de natuur kan worden gefinancierd.

“Een IJzeren Gordijn langs de A58”

De laatste stelling wordt ingebracht door Bas Feijtel: “Geld wat beschikbaar is voor landschap- en natuurbeheer dient maximaal benut te worden. Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en stichting Het Zeeuwse Landschap samenvoegen om zo geld op het beheer te besparen.”

Bij Natuurmonumenten vinden ze het een interessante stelling. De kans dat dit vroeg of laat zal gebeuren achten zij aanwezig. Op het niveau van de hoofdbesturen van genoemde organisaties zal dit gevoelig liggen. Samenwerking in beheer zou een begin kunnen zijn.

Resumé

Anton van Haperen: “De PvdA-Statenvructie Zeeland is haar mening aan het vormen over het Omgevingsplan 2012-2018. Er zijn een aantal dingen genoemd die ik wil vasthouden en ga bespreken met mijn fractiegenoten:

1. De natuur is van iedereen. Natuur en economie zijn twee zijden van de medaille.
2. *Land in zee!* Van Gedeputeerde Staten rept niet over een mooi landschap en goede natuur.
3. Landschap en natuur kosten geld. Stellen we ambities bij? Betrekken we boeren bij het beheer? Kiezen we voor extensiever beheer in robuuste natuurgebieden?
4. Er zijn twee netwerken. Eén voor de natuur en één voor de mensen om de natuur te beleven.
5. Vensters op Zeeland. De A58 loopt door meerdere gemeenten en regio's. Een algemeen uitgangspunt is nodig om een lint van bedrijventerreinen te voorkomen.
6. Verevening. Kosten gaan voor de baat uit. Kijk naar de kosten van infrastructuur voor ICT. Dankzij glasvezelnetwerken wordt het voor bedrijven interessant zich te vestigen. Dat principe geldt ook voor landschappelijke inpassing.
7. Er ligt voor de terreinbeheerders een schone taak om op z'n minst efficiëntie na te streven. Alleen zo kunnen ambities in stand worden gehouden en gerealiseerd.”

Sluiting

Dick van Gelswijk bedankt de panelleden en deelnemers voor hun komst en bijdragen aan de discussie. De panelleden en Wouter van Zandbrink krijgen namens *Zelandus* een bedankje uit de Zak van Zuid-Beveland overhandigd.

Het laatste *Zelandusdebat* over omgevingsbeleid vindt plaats op 23 augustus en gaat over [ruimtelijke kwaliteit & leefbaarheid](#). Meer informatie over dit onderwerp, locaties en tijdstippen vindt u op de [website van de PvdA Zeeland](#).